

waarin ze bij anderen achterlijk mogen blijven, en waarvoor ze geen roeping hebben. Voor Kerk en School en Barmhartigheid is het veel meer eisch, dat ook de Christenen zich die winste in zaken weten te verschaffen, waardoor alleen de instandhouding ook van ons Christelijk leven mogelijk blijft. En ook afgezien daarvan zijn het juist de Kinderen Gods, die er hun eere in hebben te stellen, om ook op dit terrein bij anderen niet achter te staan, omdat het ook op dit terrein van het leven God is die ons wijsheid geeft, God die ons de middelen bereidt, en God die door zijn gemeene Gratie de ontwikkeling van het maatschappelijk leven leidt. In de dagen van onze nationale bloei en van onze historische grootheid waren het dan ook juist de Calvinisten, die anderen hierin de loof afstaken, en Ds. P. Plancius blijft als voorbeeld in de historie staan van den vromen Christen, die bezielend preekte, en tegelijk door zijn aardschheid studie aan onze kooplieden en schippers den weg over zee wees. De thans niet zelden voorkomende neiging, om landbouw, nijverheid en handel als wereldsche bijzaak te beschouwen, en dan hulp te zoeken in de protectie van geloofsgenooten, staat hier lijnrecht tegenover. De beste waar aan de markt te brengen, de keurigste nering te voeren, en het soliditeit in zijn handel te zijn, dat bleek eens profondvondelijk, en blijft nog altoos op natuurlijke gronden, de weg, ook voor Christenen, om tot welstand te geraken.

Zoo gij iemands zonden bergeest.

Zoo gij iemands zonden vergeeft, dien worden zij vergeven; zoo gij iemands zonden houdt, dien zijn zij gehouden.

Joh. 8: 1-11.

Vóór zijn gang naar Gethsemane had de "lijdende Knecht Gods," bij brood en wijn, getuigd van zijn bloed "dat voor velen vergoten werd tot vergeving der zonden." Nadat hij opvoer ten hemel roemde zijn apostel "in den Geheile, in welken wij hebben de verlossing door zijn bloed, namelijk de vergeving der misdaden." En in wat daar tusschen ligt, na zijn opstanding, zoo luidt het verhaal, heeft Jezus zijn jongeren tot apostelen geordend, door hen te bevelen hun de ambtelijke gave des Heiligen Geestes verleend, en daarna hun gezegd, dat, zoo zij iemands zonden vergaven, den zoo danige zonden vergeven werden.

Vreemde ligt hier niets in. Zeker, niemand kan de zonden vergeven dan God alleen. David beledt het zoo juist: "Tegen U, o Heere, tegen U alleen heb ik gezondigd." Ook wat we tegen den naaste misdrijven, of tegen ons zelve misdrijven, is in den diepsten grond toch altoos ronde tegen God, aanranding van Zijn schepsel, schending van Zijn ordinarie.

Is nu de zonde begun, welke ook, dan ligt ze daar, en kunnen wij met geen boete of berouw er ook maar een korrtje afkrijgen. Doch die ze te niet kan doen, zodat ze niet meer bestaat, is God. Dat is het wat de Heilige Schrift noemt: "Uw zonde in de diepten der zee werpen." En dat, en niet anders, is *vergeving*. Een zonde die vergeven is, is of ze nooit begun was, nooit bestaan had, en er nooit ware geweest.

Met de twaalf geloofsartikelen te belijden: "Ik geloof de vergeving der zonden," en dan toch nog zijn ziel te bezielden met het gedurige weer inschenken van zijn vorige zonden, strijdt.

Is nu God machtig om de zonde te vergeven, wat zou dan zijn Almachtige Genade belleten, dit te doen door een daartoe van Hem bestelden en van Hem bekwamen menschen?

Wilkeur is hier natuurlijk uitgesloten. Te zeggen dat eenig menschen, belidende, zoo naar zijn goedvinden, tot den één zou kunnen zeggen: "Uw zonden zijn vergeven," en tot den ander: "Uw zonden zijn u gehouden," ware verlag van het heilige tot toevenarij.

Wie als menschen op aarde lemen zonde vergeeft, vergeeft niet zelf, want hij heeft niets te vergeven, maar betuigt, als van Godwege daar toe gerechtigd, dat God hem vergeeft.

Dit nu kan niemand doen uit zich zelf, maar die kan iemand wel, zoo God hem daartoe last geeft, en door zijn Heiligen Geest hem klaarlijk toont, aan wien uit de zondaren God zelf vergeeft.

Gelijk Jezus elders aan zijn apostelen beval: "Zijt van te voren niet bezorgd, wat zij spreken zullen, en bedenkt het niet; maar zoo wat u in die ure gegeven zal worden, sprekhet het; want zij zijt het die sprekhet, maar de Heilige Geest," zoo ook sprak in den apostel, die iemands zonde vergaf, niet hijzelf, maar de Heilige Geest, en deswege alleen was zijn oordeel onfeilbaar.

Nooit mag dus het één van het andere worden afgescheiden. De apostelen konden de zonden vergeven, omdat Jezus op hen gebelden, en deze gaven des Heiligen Geestes hun geschonken had.

Betwist derhalve nooit op zichzelf de mogelijkheid, dat een menschen de zonde kan vergeven; maar ook, kan nooit aan eenig menschen dat hooge recht toe, tenzij zekerlijk blijkt dat hij daartoe den uitgedrukten last en de ambtelijke gave van den Heiligen Geest ontvangen hebbe.

En overmits nu niet blijkt, dat na de apostelen aan iemand deze last, noch de daartoe onmisbare gave aan iemand verleend zij, zoo voegt ons te erkennen, dat met den dood der apostelen deze vergeving der zonden door menschen een einde nam, en thans niet meer bestaat.

Toch benijde men daarom het toen levend geslacht niet, alsof zij, die persoonlijk met de apostelen in aanspraak kwamen, zoo hoogelijk bevoorrecht waren boven ons.

Zeker, de toen levenden hadden iets voor. Alles in ons kan branden van verlangen, of wij ook zelve beoehd hadden tot de geluk wijzen, die bij Genesareth meer Jezus woord tot de schare mochten beluisteren, en gebogen van zijn wonderen zijn. Dat is iets exceptioneels geweest. En het vreeslijkste voor Judas is wel, dat hij drie jaren lang in Jezus voortvoren kring verkeerd heeft, en hem daarna verliet.

Toch overlijde men ook dit niet. Of blijkt niet uit alles, hoe last van personen die Jezus zagen en hoorden, zonder ook maar van verre te beseffen, wat hun te beurt viel, en zijn

zels de discipelen niet tot in Gethsemane als met blindheid geslagen? En wat de apostelen aangaat, toonen u de brieven niet, hoe destijds zelfs geloovige Christenen met de apostelen persoonlijk verkeerd hebben, zonder ook maar van verre te verstaan, wat geheel bijzonder voorrecht hun ten deel viel?

Dat de apostelen destijds persoonlijk de zonde vergaven, had dan ook kennelijk een geheel bijzonder doel.

Het geloof aan de zondevergeving door het bloed des Kruises bestond nog niet. Het moest nog pas in de overtuiging der geloovigen indringen. Onder Israel kende men de dagelijkse en de jaarlijkse verzoening door de telkens wederkerende offerande. Maar een verzoening door één offerande, en dan voor altoos, en dus volstrekt, zodat alle verleden zonde weg was, kwam nu pas. Dat juist was het nieuwe van het nieuwe testament. En juist dat vatte het nog ongelukkig besef niet.

Met het nog daarop nu was het noodwendig, dat dit geloof aan de absolute vergeving der zonde op bijzondere wijze in de pas opkomende gemeente inwordele, in haar geestelijk besef werd opgenomen, en zoo als uitgangspunt van het nieuwe leven in haar gevestigd werd.

Die toen leefden en zich bekeerden, misten den steun dien wij in het gemeenschappelijk geloof der Christenheid bezitten; juist deswege moest hun een andersoortig steun geboden worden; en dien steun schonk Jezus hun, door aan zijn apostelen de ambtelijke gave van de persoonlijke vergeving der zonde te schenken.

Wie en onfeilbaar konden zij, onder de inspiratie des Heiligen Geestes, tot iemand zeggen: Uw zonden zijn vergeven. En op dat zeggen, met gezag van zegen, ontsloot zich hun hart, dronk de genade der vergeving in, en zoo is toen in de gemeente het geloof aan de vergeving der zonde gevestigd.

Als dan ook in de XII Geloofsartikelen door heel de Christenheid beleiden wordt: "Ik geloof in den Heiligen Geest, in de vergeving der zonde en in de gemeenschap der Heiligen," dan is dat een vruchtdig door deze gansch bijzondere apostolische gave is uitgewerkt.

Door hun persoonlijk vergeven is het geloof aan de absolute vergeving der zonden onder de geloovigen tot een onomstootelijke vastigheid geworden, en toen dit doel bereikt was, leidde deze bijzondere gave op.

Onze vaders, in de dagen der Hervorming, hebben die vastigheid erkend als den rotsgrond waarop ze stonden. Wat dan ook onze Catechismus belijdt: "als had ik nooit zonde gedaan, ja, als had ik het al volbracht wat Christus voor mij volbracht heeft", was het leven uit de volle verzekerdheid, dat God thans hun zonde vergeven had.

Ze leefden in geloofsverzekerdheid. Ze tobben niet, of God hun wel genadig zou zijn, maar ze beleiden kloek en vaardig dat God hun genadig was. Ze spraken niet over uitverkiezing, als een begeerlijk goed aan den horizon, maar beleiden, dat niet alleen aan anderen, maar ook aan mij genade en vergeving geschonken is.

Als iemand tot hen gekomen ware, en hun gezegd had: "Uw zonden zijn u vergeven," ze zouden antwoord hebben: Mijn broeder, als ik dat niet reeds wist, hoe zou ik vrede bij God hebben!

Ze voelden zich kinderen Gods, ze wisten zich als uitverkorenen, en daarom vreesden ze geen menschen, en beelden ze niet voor Satan ook al stookte Satan het vuur, waarin hun lichaam verbrand zou worden.

Natuurlijk kenden ze den hypocriet wel, die met de lippen roemde in wat het hart nooit bekend had. Maar ze ontzagen aan dien hypocriet het recht, en ze betwistten hem den boeten invloed, om den vrede van Gods kinderen en de geloofsverzekerdheid van Gods uitverkorenen te komen verstoren.

Zoo bleef de belijdenis der Christenheid: "Ik geloof de vergeving der zonden," de grondslag waarop de Gemeente stond, en de dienst des Woords en der Sacramenten strekte, bondig en overtuigend als ze was, om de Gemeente gestadig in dit geloof en in de zekerheid van dit geloof te bevatten.

Het Gemeente-geloof was de bodem waarin het persoonlijk geloof wortelde, en het persoonlijk geloof strekte op zijn beurt, om het Gemeente-geloof vaster te maken.

En wat is men nu gevorderd met het losrukken van dien grondslag? Wat is er nu gewonnen met dat werpen van een lelijk op het kruisend overaand van zijn eigen zielsbevindingen? Met dat eindeloos tobben zonder uitkomst en dat tot aan zijn sterf bekommert zijn, zonder ooit, zijn leven lang, als kind van God uit de volheid der verzoening te hebben geleid?

Dit, dat bijna niemand meer in zijn geloofsverzekerdheid de onverwinnelijke kracht bezit, om zijn zonden te bestrijden. Dat men, zelf geslenderd en onzeker, de reddende kracht mist om anderen tot zekerheid te brengen. Dat men niet meer arm in arm, elkander steunende, saam voortschrijft op den weg, maar dat die één hier, de ander daar nachteloos voor den grond ligt, en dat de wereld vooruit komt, terwijl wij verachten.

Het is zoo, de boze volkskerk heeft dit gedaan, toen ieder als voor oogen zag, dat de overgrote hoop in de kerk niets, niets meer met het geloof en het leven der Christenheid gemeen had. Toen moest wel ieder op zijn eigen ziel worden geworpen, en moest het: "wij weten dat we uit den dood overgegaan zijn in het leven" wel wijken voor den klaagtone der noot tot rust komende bekommerning. Toen moest het apostolisch woord: "Wij dan, gerechtvaardigd zijn door het geloof, hebben vrede bij God" wel verdommen om te lippen.

Maar allerwegen waar de kerk van Christus weer als kerk optrad, en ze de tucht weer handhaaft, en de gemeenschap der heiligen weer intrad, daar moet het gemeen geloof aan de vergeving der zonden weer het steunpunt van het persoonlijk geloof worden, of ge wroet in nu eigen ingewand en ondervindt het fundament waarop uw kerk rust voor de toekomst.

Wie zelf weer belijdt, dat hem genade is geschied, die steun den broeder, die schraagt de zuster die uitgeleed. Zoo steunt de één den ander. Zoo wordt de gemeente geschild, zoo wordt de kerk Gods gebouwd, en herrijkt het fundament zijn geestelijke vastigheid, waarop onze kinderen en kindskinderen de muren van Gods tempel hooger kunnen doen rijzen.

Al dat aarzelen, dat dubberen, dat her- en derwaarts singeren verzaakt en ontmaakt. Niet dat ge aarzelen, maar dat ge gelooft, dat in den Heere Jezus Christus, is de roeping der behoudenis.

En dit is de kracht die de wereld overwint, niet uw bekommernis, maar uw geloof.

Op herhaald en dringend verzoek zullen de drie artikelrekeningen over de Gemeene Gratie, die haar voltooiing naderen, in afzonderlijken druk verkrijgbaar worden gesteld.

Het geheele werk zal bestaan uit drie octavodeelen, waarvan de prijs f 18.— zal bedragen.

Voor de Abonneuten van de *Heraut* wordt intusschen de gelegenheid opengesteld, zich dit werk voor den halven prijs, d. i. voor f 9, aan te schaffen, mits men zich vóór den ten Mei e. k. aanmelde aan de Redactie van de *Heraut*, Bureau Warmoesstraat, no. 96, te Amsterdam.

Het teekeningstijl op de vierde bladzijde moet hiertoe uitgeknijpt, ingevuld en geteekend, franco worden opgezonden.

Bij die teekening kan men zijn verlangen te kennen geven, om het werk, zoodra het afgedrukt is, na afbetaling in eens, in zijn geheel te ontvangen. Of wel men kan gedurende drie jaren bij de abonnementsgelden voor elk kwartaal vijf- en zeventig cents voegen. In dit laatste geval ontvangt men na afloop van elke vier kwartalen één deel.

Zij, die geabonneerd zijn bij een boekverkooper of bij een briefvergaarder, moeten den naam van dien boekverkooper of van dien briefvergaarder opgeven.

De toezending der deelen geschiedt franco.

De teekening staat alleen voor het geheele werk open.

Afzonderlijke stukken zijn niet verkrijgbaar.

De boekhandel geniet 10 pCt. rabat.

P. S. Ons werd gevraagd, of wie saam een ex. van de *Heraut* lezen, elk een exemplaar van het werk tegen den halven prijs konden ontvangen. Hierop zij geantwoord, dat wie dit verlangt, het aan kan vragen, en dat alsdan over elke aanvraag zal worden beschikt. Gemakshalve willen we echter nu reeds bepalen, dat, desverlangd, elk abonnent op de *Heraut* twee exemplaren tegen den halven prijs bekomen kan.

Of er een register, dan wel een breede inhoudsopgave, bij het werk zal gevoegd worden, is nog niet beslist. In elk geval is zulks onder den prijs begrepen.

Amsterdam, 12 April 1901.

Offerande des Lofs.

Eerst nu ontvingen we Dr. Bavinck's: *Offerande des Lofs*, een boekje waarmee we daarom zoo ingenomen zijn, omdat het de idee van de belijdenis in al haar stralen doet uitschieten, en dit doet op zoo bevattelijke wijze, dat ook het gewone kerkelijke publiek het gemakkelijk volgen kan.

Voor al onze tijd was aan zulke een geschrift behoefte. Lange jaren heerschte een Christelijk universalisme, dat de kerken afbrak. Bij reactie dook nu het confessionnalisme weer op, en begon de kerken te herbouwen. Doch juist hierin stak het gevaar, dat de gemeenschappelijke grondslag van alle Christelijke belijdenis onrichtbaar zou worden.

En lees nu, hoe treffend juist en schoon Dr. Bavinck hiertegen zijn waarschuwing schrijft:

"Toch, al zijn de verschillen nog zoo groot, die tusschen de belijdenissen der Christelijke kerken bestaan, wij mogen ten slotte de eenheid niet over het hoofd zien, die er desmettenooit op duidelijke wijze in openbaar wordt. Zoo licht loopen wij gevaar van eenzijdigheid. Het valt niet tegen te spreken, dat er verschil en strijd is over ieder artikel des geloofs. Maar starrende op wat de geloovigen van elkander scheiden, vergeten wij toch al te licht datgene, wat hen samenhoudt en verbindt. Achter de oneenigheid wijkt de overeenstemming dikwerf al te diep voor onze blik terug.

"En toch is ook deze overeenstemming aanwezig. De geloovigen zijn allen een, niet uitsluitend in geestelijk opzicht, wij zij al te zamen Christus ingelijfd en leden van zijn lichaam zijn, maar ook nog in dien uitwendigen zin, dat een zichtbare band alle Christelijke kerken en belijdenissen omsloten houdt, en tegenover alle niet-Christenen afzonderd.

"Wel is er geen Christendom *beve* de geloofsverzekerdheid. De verschillen tusschen de omliggende Christelijke kerken en belijdenissen zijn aan de punten van overeenstemming niet mechanisch toegevoegd. Men kan de eerste van de laatste niet afbreken, zoo, dat er een volkome gelijke som overblijft. Elke belijdenis is een organisch geheel. De Roomsche is Roomsch ook in de belijdenis van de twaalf artikelen des geloofs, welke door alle kerken worden aangenomen. Gereformeerden en Lutherischen, Wederdoopers en Remonstranten zijn van elkander onderscheiden niet alleen in de leer van de verkiesing, van de kerk, van het sacrament, maar ook in die van God, van Christus, van schepping en voorzienigheid, van verzoening en rechtvaardiging.

"Maar er is toch een Christendom in de geloofsverzekerdheid; een eenheid, die, goed bezien, veel groter en van oneindig meer betekenis is dan alwat de geloovigen onderscheidt en scheidt. Al moge die eenheid zich niet laten losmaken uit de verscheidenheid, zij is toch desmettenooit waarlijk en werkelijk in haar aanwezig en komt er klaar en duidelijk in voor den dag. En al bepaalt zich een geestverre contentie dikwerf hoofdzakelijk tot uiteenzetting van het verschil; in de ongebreidelde artikelen, in de geboden, in de vruchten des geloofs, in de werken der barmhartigheid komt een treffende overeenstemming aan het licht. De onvolkomen belijdenis der lippen laat menigmaal aan het geloof des harten geen recht welervaren."

Dit is het juist. De pluriformiteit, mits als uitstraling van het één leven in den gemeenschappelijke wortel.

En deze overtuiging nu is in heel dit boekje in bondige en toch glasheldere taal aan het woord.

Scholastiek of Theologie.

Duidelijk lieten we uitkomen, dat terugkeer tot de oude scholastieke methode bij de behandeling der dogmatiek ons niet geraden scheen, en dat zelfs de beperkte wijze, waarop oudtijds Maccovius haar aanbeval, en ook Voetius haar nog in practijk bracht, voor ons veelszins niet meer het ideaal kon zijn. Onze tijd stelt andere eischen.

Ook verheelden we niet, dat veel in Maccovius persoon ons niet sympathiek is. Op veel in zijn verschijning staat soms te weinig dat stempel van godvruchtigheid afgedrukt, dat in Voetius zoo aantrekt.

Deze bedenkingen moge men intusschen niet in dien zin opvatten, alsof we daarmee de theologie van Maccovius in het ongelijk wenschten te stellen, tegenover de uiteenzetting der waarheid, gelijk men die nog bij enkele van zijn tijdgenooten vindt.

Van de ure af, dat hooger genade ons denken in de Gereformeerde paden leidde, hebben we ons steeds op de lijn bewogen, die uit Calvijn over Gomarus, Junius, Maccovius, Voetius en laatste over Comrie loopt. We deden dit niet zonder critiek, maar toch zoo, dat het voor niemand twijfelachtig kon zijn, bij welke mannen o. i. de echte Gereformeerde theologie in haar zuiverder ontwikkeling te vinden is.

Met nadruk zelfs woen we er op, dat de eenzijdig subjectieve ontwikkeling der Gereformeerde theologie, die vooral na Brakel lang en tijd tot heerschappij kwam, ons van het oude spoor der vaders heeft afgevoerd.

Uit vaste overtuiging heeft daarom ook ons blad, nu meer dan twintig jaren, zijn beste krachten ingespannen om de theologie uit haar subjectivistische verslappening te beuren, en weer werkelijk theologisch te doen zijn. Vooral de ernstige gevaren die in de zuiging van het Schleiermacheriaansche subjectivisme schuilen, maakten ons dit tot gebiedende noodzakelijkheid.

Men mag niet bij het voorwerpelijke blijven staan, maar steeds moet toch in het voorwerpelijke ons uitgangspunt liggen, en eerst van daaruit mag tot het onderwerpelijke worden afgedaald.

Alle voorstelling, die uit het subjectieve haar aanloopt, neemt, is noch zuiver Gereformerd, noch theologisch, en steeds hopen we voor de voortreffelijkheid der primordiale Gereformeerde theologie in de bres te staan.

Ons protest tegen de scholastieke methode, en tegen veel persoonlijks in Maccovius, moge daarom nooit verstaan worden, alsof we voor Voetius, of voor wien ook, onder wilden doen in dankbare waardeering van wat de Gereformeerde theologie hier te lande met name ook aan Maccovius verschuldigd is.

Maar dan ook omgekeerd, onze prijs voor Maccovius, als een onzer helderste theologen, geleide nooit als aanbevelingsbrief voor het scholastieke in zijn vorm van bewijsvoering, noch als vrijbrief voor mindere godzaligheid in den theoloog.

Statuten-wijziging.

Reeds op 29 October 1893, nu bijna acht jaren geleden, wees ons blad er op, dat de Vrije Universiteit tot wijziging van haar Statuten zal moeten overgaan.

Ze is oppericht, toen er geen normaal kerkelijk verband voor haar te verkrijgen was. Uit dien hoofde kon ze bij haar oprichting den confessionneelen waarborg, dien ze behoeft, niet anders dan op gebrekkige wijze in zich zelve zoeken.

Ze deed daarvoor wat ze kon, maar ze kon niet komen, waar ze wezen moest. Dit gebrekkige was geen uitvloeisel van wilkeur, maar een eisch der noodzakelijkheid. Want wel is toen gezegd, dat ze dezen waarborg had kunnen vinden in de toenmalige Christelijke Gereformeerde kerk; maar voor eerst lag deze toen zelve nog als genootschap gebonden aan het Reglement van 1869, en ten andere is het de roeping eener Universiteit om zich te richten tot alle Gereformeerden in den lande, niet tot een deel ervan.

Zoodra echter in 1892 het Reglement van 1869 gewijzigd, en twee groepen zich kerkelijk vereenigden, is reeds het jaar daarnaafvolgende op de noodzakelijkheid van wijziging door ons gewezen.

Toch nog niet met urgentie. Van 1886-'92 is door ons steeds verzet aangeteekend tegen de poging, die destijds vooral van Ds. Lion Cachet uitging, om met de groep der doeleerende kerken tot finale schikking te komen, omdat dit evenzoo tot binding aan één groep zou geleid hebben; wat niet mocht. En wel waren nu in 1892 twee groepen vereenigd en kerkelijk vrij, maar nog altoos stond de derde groep er buiten, en ze staat dit nog. Er is nog altoos in de Ned. Herv. kerk een groep van Gereformeerden, die in de belijdenis met ons één zijn. Uitgezien moest dus worden, of ook deze derde groep den weg van kerkelijke vrijmaking op zou gaan. Vandaar dat het geraden was, om den voorloopigen toestand nog eenigen tijd te laten voortduren.

Thans echter bleek, helaas, dat hierop geen wachten is.

Uit wat we in ons blad citeerden uit het schrijven van Ds. Eriaga en Dr. Kromsigt blijkt op overtuigende wijze, dat deze mannen zelfs nu nog in het bewandelen van den geleidelijken weg den hun aangevoelen plicht zien. En daar het nu klaar als de dag is, dat langs dien geleidelijken weg niets is te verkrijgen, en het omgaan

der Haagsche Synode, erger nog, het uitzicht hierop voorgoed heeft afgesneden, valt alle uitzicht op den terugkeer van deze derde groep tot de Kerkenordering van 1619 voor onafzienbare tijd weg, en kan van de Vrije Universiteit niet gevergd worden, dat ze nog langer de noodige wijziging van haar Statuten zal uitstellen. En zulks te minder, omdat deze groep, hoewel erkennende dat de opleiding der Dienaren aan de Staatsuniversiteit niets met een Gereformeerde opleiding gemeen heeft, toch voortgaat daar haar zonen heen te zenden, en de Vrije Universiteit voorbijgaat.

Wat we in 1893 over het ongenoegzame in den tegenwoordigen toestand der Vrije Universiteit schreven, luidde als volgt:

UNIVERSITEIT EN KERK.

Een vorig maal woen we op hetgeen onze vaders inzake de verhouding tusschen de universiteit en de kerken op de Synode van Dordrecht in 1619 als hun oordeel vaststelden.

Wie dit historisch punt verder wil nagaan, mogen we verwijzen naar het geschrift, dat schrijver dezes hierover vroeger in het licht gaf, getiteld: *De excenteurs der Dordtche nalatenschap*, en voorts naar het bekende werk van Dr. H. H. Kuyper: *De opvoeding tot den Dienst des Woords bij de Gereformeerden*.

Thans stappen we hier voorloopig van af, en willen we de zaak van de zijde der Universiteit bezien.

En dan staat het bij ons vast, dat de universiteit er het hoogste belang bij heeft, om ten deze den goeden dienst der kerken in te roepen.

Dit kon natuurlijk geen effect hebben, zolang de Gereformeerde kerken nog niet tot genoegzame eenheid gekomen waren. Een Universiteit kon niet zeggen: "Met deze groep kerken wil ik wel, met die niet in onderhandeling treden." Als universiteit stond ze niet tegenover een groep, maar tegenover het geheel.

Nu echter beide groepen van kerken ineen zijn gevloeid, en alzoo het geheel in de Generale Synode een orgaan heeft verkregen, is dit anders geworden.

Thans is voor de universiteit de ure aangebroken, om zich af te vragen, welken dienst zij als universiteit van de kerken vragen mag en welke stappen behoeven gedaan te worden, om dien dienst te erlangen.

De universiteiten verkeeren toch, zoolang ze geheel op zich zelve drijven, in bestendig gevaar.

Ze neigen er uit haar aard licht toe, om al te glijden naar den algemeen grondslag, dien onze Staatsuniversiteiten in de menselijke rede meenen gevonden te hebben.

Is er nu een Universiteit, gelijk de Gereformeerde Universiteit in Amsterdam, die dit niet wil, die integendeel zich op den Gereformeerden grondslag plaatst, en den zin en den wil heeft, daarop te volharden, dan rijst natuurlijk de vraag hoe dit haar mogelijk zal zijn.

Gereformeerd is een *confessioneel* begrip, en dus een begrip van *kerkelijke aarde*.

In haar statuten heeft de Vereniging voor Hooger Onderwijs op Gereformeerden grondslag dan ook duidelijk uitgesproken, dat zij haar *Gereformeerden* grondslag aldus opvat en verstaat.

Ze verwijst toch in die Statuten naar de Gereformeerde *Belijdenis* en naar de *Kerkelijke usantie* en practijk ten opzichte van deze Belijdenis.

Geheel afgezien van de bijzondere eischen der Theologische faculteit, geldt derhalve voor heel de Universiteit in al haar faculteiten de eisch, dat ze confessioneel niet op doolpaden verloop.

Dit toch zou het dubbele kwaad met zich brengen, dat ze weer van haar grondslag afleed, en ten andere dat ze tegenover de kerken als zekere confessionneele macht met eigen inzicht optrad.

Biedt nu de Universiteit van zichzelf waarborg tegen dit verre van den heiligheden gevaar? Is die waarborg geboden in de Hoogleraren? In de Curatoren? In de Directeuren? In de Algemeene vergadering?

Stellig niet.

Niet in de Hoogleraren, daar juist van hen het kwaad zou kunnen uitgaan en zij dus zich zelf niet controleeren kunnen.

Niet in Curatoren en Directeuren, die als zoodanig geen confessionneele bevoegdheid hebben. En ook niet in de Algemeene Vergadering, die zelfs geen macht van beslissing heeft.

Alleen zou men kunnen zeggen, dat er een zekere waarborg lag in de contributie. Ging toch de Universiteit op verkeerde paden, dan zou het Gereformeerde volk allicht zijn bijdragen inhouden, en zoo tot correctie noodzaken.

Maar afgezien nu van de omstandigheid, dat het kwaad lang schuilen kan, eer het publiek uitkomt, is toch het beneden de waardigheid van de Universiteit en van de Gereformeerde zeden, om éénigen waarborg in geldelijke straf te zoeken.

En daarom is onze voorloopige conclusie, dat een Universiteit op Gereformeerden grondslag den waarborg voor het behoud van haar Gereformeerde karakter ten principale te zoeken heeft in de controle en het toezicht der Gereformeerde kerken.

En ook hadden we in dat zelfde jaar reeds aangegeven, in welke richting de wijziging o. i. zou zijn aan te brengen. Daartoe woen we op het standpunt, in 1619 door onze vaders op de Synode nationaal te Dordrecht ingenomen, deelden hetgeen destijds door de Synode bevestigd werd, mede, en verduidelikten hetgeen dienvolgens in de Statuten geschilderd werd, voor onze lezers:

En dan beginnen we met aan onze lezers uit de Post Acta der Synode-Generaal van 1619 mede te deelen, in welk spoor onze vaders deze zaak poogden te leiden.

Op 17 Mei 1619 is namelijk door de toen gehouden Synode in haar 163e sessie "gheresolveert" als volgt:

In de Provincien daar Universiteiten of hooge Scholen zijn, sullen de Heeren Staten van deselve Provincien versogt worden, datse in de bestelling van deselve Scholen gelieven te letten op deze navolgende artikelen.

I. Dat over de regering van de Academien gesteld worden geleerde Mannen, Leden der Gereformeerde Kerke, waarvan men verzeekt is, datse de Leere van 't begin der Reformatie by ons aangenomen, zijn toegedaan.

II. Dat de Curatoren der Academien niet altijd blijven, maar alle drie of vier jaren veranderen, soo dat jaarlijks in de plaatsen van eenige die afgaan, andere succederen.

III. Dat behalve de Politike Personen, ook

een Pro

worden

hebben

IV. D

maat be

des Sym

het vry

dikanten

roeping

mogelyk

niet en k

wenschen

in de b

Regent v

V. D

niet alles

Faculteyt

en Grik

goede so

beroepen

leerthey

welker G

niet getw

aan de v

regtveer

heid in d

VI. D

teyt en k

stemming

vang van

eenigheid,